

HEDEFaöf

Açıköğretimde HEDEF'e Ulaşmanın Yolu

ARA1001

ARAPÇA I

DERS NOTU

ÜNİTE : 1-7

ARAPÇA 1

1. LÜNİTE - Arapçada kelime ve cümle çeşitleri

Kelime çeşitleri

Kelime: Cümleleri meydana getiren ve bazı anlamları gösteren sözlere denir. Üç çeşit kelime vardır: İsim, Fiil, harf

① İsim: Zamana bağlı olmaksızın müstakil bir anlamı gösteren kelimeye denir. Varlıklara ad olan kelimelerdir. كِتَابٌ، كَسْنٌ gibi.

İsmi, fiil ve harften ayıran alâmetler:

a) İsmi'nin başına ال takısı gelebilir. الْكِتَابُ، الْفَضْلُ

b) İsmi'nin başına (... آ، أيا، يا) nida harflerinden biri gelebilir.

يَا عَلِيُّ

c) İsmi'nin başına (... ل، عَن، عَلَى، مِنْ، إِلَى) cer harflerinden biri gelebilir. إِلَى السُّوقِ

d) İsmi'nin sonuna tenvin gelebilir. رَسُولٌ، مَحَقَّةٌ

e) İsmi'nin sonuna yuvartak tã (tã el-merbûta) gelebilir. نَافِذَةٌ، شَجَرَةٌ

f) İsim isnadı kabul eder. Yani müsned ileyh (kendine isnad edilen) olur.

Arapça isim cümlelerinde; mübteda; müsned ileyh, haber ise müsned dir.

الْكِتَابُ بِجَمِيلٍ

müsned müsned ileyh

g) İsimler cümle içerisinde zammî hareketli (merfu tekil isimler, cemi müennes sâlimler, cemi teksirler (kırık çoğul) için), mansub (tekil isimler ve kırık çoğullar için) fetha hareketli, mecrur (tekil isimler, kurallı dişil çoğullar ve kırık çoğullar için) kesra hareketli kenunlarında bulunabilirler. Bir ismin sonu hiçbir zaman sabî (cezımlı) olmaz. *

* İsmi'nin cer olmasının üç sebebi vardır: harfi cer, izâfet, bir başka mecrur kelimeye bağılılık.

② Fiil: Zamana bağlı olarak müstakil bir anlam ifade eden kelimelere denir. Eylem, iş, oluş bildirirler. Zaman bakımından üçe ayrılırlar: Mâzî, muzâri, emir.

Mâzî: Dilî geçmiş zamanın karşılığıdır. جَلَسَ، خَرَجَ

* Mâzî fiili hem isim hem de muzâri ve emirden ayıran özellikler

1. Çekim esnasında fiile bitişen tãvit-te'nîs (müenneslik tâsî) (ت) ile çekim esnasında bitişen ve âzâne görevi gören (ت، ت، ت، ثَمَّ، ثُمَّ، تُنَّ) zamirleri mâzî fiile has özelliklerdir. Bunlar isme ve diğer fiil çeşitlerine bitişmezler. جَلَسْتُ، جَلَسْتُمْ، جَلَسْتُمَا، جَلَسْتُمْ

2- Mâzî fiilin başına قَدْ edatı gelebilir. Bu edat mâzî fiile kesinlik anlamı katar. قَدْ كَتَبَ - kesinlikle yazdı.

* Mâzî Fiillerin sonu mebnidir (sonu değişmez)

b) Muzâri = Türtçemizdeki simdiki, geniş ve gelecek zamanların karşılığı olup gelecek zaman anlamına geldiğini gösteren bir alamet yoksa simdiki ve geniş zaman karşılığında kullanılır.

* Muzâri Fiili isimden ve diğer fiil çeşitlerinden ayıran özellikler

1- Muzâri fiilin başında mutlaka muzârât harflerinden (أَتَيْنَ) birisi bulunur. (تَكْتُبُ ، اَكْتُبُ ، يَكْتُبُ)

2- Muzâri fiilin başına sonunu cezm eden لَمَّا ve لَمْ edatları gelebilir. لَمَّا يَكْتُبُ - henüz yazmadı. لَمْ يَكْتُبُ - yazmadı.

3- Muzâri fiilin başına gelecek anlamı veren سَوْفَ ve سَيَّ edatları da gelebilir. سَيَّخْرُجُ - çıkacak سَوْفَ يَخْرُجُ - çıkacak

4- Muzâri fiilin başında (أَنْ ، كَيْ ، إِذَنْ) nasb edatlarından biri bulunabilir. أَنْ اَكْتُبُ - yazmak

5- Mâzî ve emir fiillerin sonları asla değişmezken, muzâri fiilin âncesinde bulunan edatlara göre sonu değişir.

c) emir = Bir işin olmasını veya yapılmasını istemek için kullanılan kipe emir denir. اجلس - otur

Emir fiiller mebnidir, sonları asla değişmez.

③ Harf: Harfe edat da denilir. Tet başına bir anlamları yoktur. Başta kelimelerle beraber bir anlam ifade eder. Mebnidir, sonları asla değişmez.

cer harfleri (مِنْ ، بِ ، عَنْ ، ل)

nasb edatları (أَنْ ، كَيْ ، إِذَنْ)

atıf harfleri (وَ ، ثُمَّ ، فَ ...)

inne ve benzerleri (إِنَّ ، أَنَّ ، كَأَنَّ ، لَكِنَّ ...)

Cümle çeşitleri

1- İsim cümlesi = İsimle başlayan cümlelere denir. كِتَابٌ مُفِيدٌ - Kitap faydalıdır
isim paygörelisi

Basit bir isim cümlesi iki âgeden oluşur. Başta yer alan mübteda, sonda yer alan haberdir.

mübteda = İsim cümlesinin öznesidir. Genellikle belirli (marife) isimdir. mübteda daima merfu'dur.

haber = İsim cümlesinin yüklemidir. Normal cümle dizilişinde mübteda'dan sonra gelir. Genellikle belirsiz (nekre)dir. Haber daima merfu'dur.

* Mübteda ile haber arasında müzekkerlik müenneslik, sayı bakımından uyum aranır. الكتاب جميل - Kitap güzeldir. السيارة جميلة - araba güzeldir.

2- **Fiil cümlesi:** Fiil ile başlayan cümlelere denir.

نَزَلَ السَّلْجُ - Kar yağdı.
Fâil Fiil

Bir fiil cümlesi en az iki ügeden oluşur: Fiil ve Fâil

Fâil = Türkçe fiil cümlesindeki özne'nin karşılığıdır. Fiili işleyeni gösterir. Fiil ve fâil arasında müenneslik ve müzekkerlik açısından uyum bulunması gerekir. Arapçada fâil daima mef'ul'dür. Fiilin yaptığı işten etkilenen mef'ul'de fiil cümlesinin üyesi-dir.

صَلَّى عَلَيَّ فِي الْمَسْجِدِ - Ali mescitte namaz kıldı.
mef'ul fâil fiil

2- **LİNİTE** - Cinsiyet yönünden isimler (müzekker - müennes)

MÜZEKKER (ERİL) Erkek canlılarla, gramer bakımından erkek kabul edilen canlılara delalet eden isim ve sıfatlar müzekkerdir. 2'ye ayrılır.

a) **Hakiki müzekker** = Fizyolojik açıdan erkek olan varlıklar için kullanılan isim ve sıfatlara denir. (canlı olan) رَجُلٌ , وَكْدٌ , أَبٌ

b) **Mecazi müzekker** = Fizyolojik açıdan erkek olmadığı halde dilbilgisi yönünden eril kabul edilen varlıklara delalet eden isimlere denir.

دَرْسٌ , كِتَابٌ , صَفْحَةٌ , بَيْتٌ

not: طَلْحَةُ , خَلِيفَةُ , حَمْرُؤُ gibi bazı isimler, sonlarındaki müenneslik alametlerinden dolayı "lafzi müennes" kategorisine dahil edilse de dilbilgisi yönünden müzekkerdir.

MÜENNES (DİŞİL) Dişi varlıklarla, gramer bakımından dişi kabul edilen varlıklara delalet eden isim ve sıfatlar müennesdir. Müennes isimlerin sonlarında, genellikle müenneslik alâmetleri (ة - ي - ة) bulunur. İkiye ayrılır.

1- **Hakiki müennes** = Fizyolojik açıdan dişi varlıklar için kullanılan isimlerdir.

a) **Lafzi hakiki müennes** = Fizyolojik açıdan dişi varlığa delalet eden isim ve sonunda dişilik alametlerinden birini taşıyan isim.

أَسْمَاءٌ , جَدَّةٌ , دَجَائِدٌ , عَمَّةٌ , سَلْمَى

b) **Gayri lafzi müennes** = Fizyolojik açıdan dişi bir varlığa delalet ettiği halde, sonunda dişilik alâmeti bulunmayan isimlerdir.

بَيْتٌ , صَرِيحٌ , أُمَّ , أُخْتُ , هِنْدٌ

2- **Mecazi müennes**: Gerçekte dişi olmadığı halde dilbilgisi yönünden dişi kabul edilen varlıklara delalet eden isimlere denir.

a) **Lafzi mecazi müennes**: Gerçekte dişi olmadığı halde, dilbilgisi yönünden dişi kabul edilen varlıklara delalet eden ve sonunda (ا - ي - ة) dişilik alâmetlerinden birisi bulunan isimlerdir.
(can yok) نَافِذَةٌ ، حَقِيبَةٌ ، ذِكْرَى ، صَحْرَاءُ ، بَيْضَاءُ

b) **Gayri lafzi mecazi müennes (semai müennes)**: Gerçekte dişi olmadığı halde dilbilgisi yönünden dişi kabul edilen varlıklara delalet eden ve sonunda dişilik alâmeti bulunmayan isimlerdir.

أَرْضٌ ، شَمْسٌ ، حَرْبٌ ، بَيْتٌ ، دَارٌ ، نَارٌ ، سَمَاءٌ ، أُذُنٌ

Müenneslik alâmetleri üç tanedir.

1- **Tâ-i Merbûta** = Yuvarlak tâ. Sonuna eklendikleri isim ve sıfatı müennes yapıp müzekkerlerinden ayırır. Daha çok fiilden türeyen sıfatların ve ismi mensubların sonlarına eklenir. كَاتِبَةٌ - كَاتِبٌ

* Yuvarlak tâ cins isimlere de teklik anlamı kazandırır. Bu durumda fâil-vahde adını alır. زَهْرَةٌ - زَهْرٌ

2- **Elif-i maksûra** = İsim ve sıfatların sonuna (ي veya ا) setlinde yazılan eliftir. Elif-i maksûranın müennesliğe delalet edebilmesi için kelimenin aslından olmayıp zâid olması şarttır. Aksi takdirde müenneslik anlamı ifade etmez. الْمُسْتَشْفَى ، مَوْسَى bunlar kelimenin aslındadır. Müenneslik anlamı yoktur.

كَبْرَى ، صُغْرَى ، دُنْيَا - kalimenin aslından değil, zâiddir. müenneslik anlamı ifade eder.

3- **Elif-i memdûde** = Kelime sonunda (ا) setlinde yazılan eliftir.

Elif-i memdûdenin müenneslik alâmeti olabilmesi için hemzenin zâid (faalîk) olması gerekmektedir. دُعَاءٌ ، بِنَاءٌ ، إِثْنَاءٌ kelimelerindeki elif-i memdûde aslı harflerden oldukları için müenneslik ifade etmez.

Elif-i memdûde daha çok renk, sadıklık ve süs bildiren فَعْلٌ veznindeki sıfatı müsebbehenin veznî olan فَعْلَاءٌ vezninde te'nis alâmetidir.

سَوْدَاءٌ ، زَرْقَاءٌ ، حُمْرَاءٌ

3. ÜNİTE - SAYI YÖNÜNDEN İSİMLER

Arapsçada isimler ve sıfatlar niceliklerine göre üç gruba ayrılır.

1- Müfred (tekil), 2- Tesniye (ikil), 3- Cemi (çoğul)

1- Müfred (Tekil İsim) - Eril veya dişil bir tek varlığa delalet eden isim ve sıfatlardır. $سَيَّارَةٌ$, $كَلِمَةٌ$, $قَلَمٌ$

2- Tesniye (ikil İsim) - Aynı türden iki varlığa delalet eden isim ve sıfatlara denir. Müsenna da denmektedir.

Yapılışı = Müfred ismin sonuna أل ilave edilerek yapılır.
 $يَوْمٌ - يَوْمَيْنِ$ $إِمْرَأَةٌ - إِمْرَأَتَانِ$, $رَجُلٌ - رَجُلَانِ$

* Son harfi illetli olan isim ve sıfatların tesniye yapılışı =

Mentüs isimlerin tesniyesi = Kesradan sonra sabın bir yö ile sona eren isimlere mentüs denir. Müfred mentüs isimlerde son harf olan yö'nün üzerine raf alâmeti olan zamm ile cer alâmeti olan kesra yazılmaz. Nasb alâmeti olan fetha ise yazılır. Başında أل bulunan mentüs isimler tesniye yapılırken yö harfi fethalanır. Sonra konumuna göre أل yada أَيْنِ ilave edilir. القَاضِيَانِ

Maksûr isimlerin tesniyesi = Son harfi elif-i maksûra (س veya ا) olan isim ve sıfatlara denir. Müfred maksûr isimlerin sonları değişmez.

Maksûr isimler tesniye yapılırken;

1- Üç harfli maksûr isimlerdeki elifler önce asıllarına (vav yada yö) çevrilir. $عَصَا - عَصَوٌ - عَصَوَانِ$

2- maksûr ismin harfleri üçten fazla ise, elifler yö'ya çevrilir. $مَعْنَى - مَعْنِيَانِ$

memdud isimlerin tesniyesi son harfi elif-i memdûde (ذ) olan isim ve sıfatlara denir.

1- Kelimenin sonunda bulunan elif-i memdude asli harfi olmayıp mienneslik alâmeti ise, tesniye yapılırken vâv'a çevrilir.

$أَحْمَرٌ - أَحْمَرَوٌ - أَحْمَرَوَانِ$ - kırmızı

2- Elif-i memdûde mienneslik alâmeti değil de kelimenin aslından ise olduğu gibi kalır. $إِنشَاءٌ - إِنشَاءَانِ$

3- Elif-i memdûde vav veya yö'den hemzeye dönüşmüş ise, elifi memdude aynen kalabileceği gibi hemze, vava da çevrilebilir. $سَمَاعَانِ - سَمَاوَانِ$

3-Cemi (çoğul isim) - Tekden fazla varlığa delâlet eden isim ve sıfatlara denir. Yapılış biçimine göre ikiye ayrılır:

Sâlim cemi (kurallı çoğul) - Tekilinin yapısı bozulmadan isim ve sıfatların sonuna bazı çoğul ekleri getirilerek yapılır.

a) cemi müzekker sâlim - Kurallı eril çoğul. Müfred müzekker isim ve sıfatların sonuna **وْنَ** getirilir.

عَامِلُونَ ، مُؤْمِنُونَ

muzaf olması durumunda sondaki **وْ** düşer.

b) cemi müennes sâlim - Kurallı dişil çoğul. Kelimenin sonunda (ö) varsa kaldırılır. **آت** harfleri ilâve edilir. **ت**'nin hareketi hiç bir zaman fethalı olamaz.

صَدِيقَاتُ - صَدِيقَاتُ

not: Bir kelimenin cemi müennes sâlim sayılabilmesi için sonundaki elif ve ayt te'nin (آت) zâid olması, kelimenin aslından olmaması gerekir.

* **Mütesser cemi (kuralsız çoğul)** - Tekil ismin yapısı bozularak (kırılarak) yapılan kuralsız çoğul türüne denir. Üç şekilde yapılır:

1- Tekil isme harf ekleyerek

طِفْلٌ - أَطْفَالٌ رَجُلٌ - رِجَالٌ

2- Tekil isimden harf çıkararak

تَسْرِيرٌ - سُرُرٌ كِتَابٌ - كُتُبٌ

3- Tekil ismin hareketini değiştirerek

أَسَدٌ - أُسَدٌ

* **Cem-i killet (azlık çoğulu)** - Sayıları üçten onca kadar olan varlıklara delâlet eden kırık çoğuldur. 4 vezni vardır.

أَخٌ - إِخْوَةٌ مِثَالٌ - أَمْثِلَةٌ نَفْسٌ - أَنْفُسٌ قَلَمٌ - أَقْلَامٌ

* **Cemi kesret (çokluk çoğulu)** - Üçten sonsuza kadar olan eril veya dişil varlıkları ifade eden kırık çoğuldur. Otuzdan fazla vezni vardır.

كِتَابٌ - كُتُبٌ سَاجِدٌ - سُجَّدٌ قَاعِدَةٌ - قَوَاعِدٌ

4. **ÜNİTE** - Belirlilik Yönünden isimler (marife - nekre)

marife = Belirli bir nesneyi gösteren isimlere denir.

أَجْرُ الشَّجَرَةِ

nekre = Belirsiz bir nesneyi gösteren isimlere denir.

شَجَرَةٌ

[facebook.com/AOFilahiyyatOnlineBolumu](https://www.facebook.com/AOFilahiyyatOnlineBolumu)

Marife isimlerin çeşitleri

1- Ul takılı kelimeler - (harfi tarifli kelimeler) الْمُسْلِمُونَ، الْبَيْتُ

2- Zamirler - İsmi yerini tutan kelimelerdir. Zamirlerin tamamı marife kabul edilir.

a) merfu muttasıl zamirler = Fiillere bitişik olarak yazılan ve cümle içerisinde fail (Bane) konumunda olan zamirlerdir.

moza Fiillere eklenen (... و نا ، ت) كَتَبْنَا ، كَتَبُوا

muzaari Fiillere eklenen (... و ا) يَكْتُبُونَ ، يَكْتُبَانِ

emir Fiillere eklenen (... و ا) اَكْتُبُوا ، اَكْتُبَا

b) merfu munfasıl zamirler = Herhangi bir kelimeye bitişiksizin ayrı olarak yazılan ve cümle içerisinde mübtada veya merfu bir kelimenin tekidî konumunda olduklarından dolayı mahallen merfu olan zamirlerdir. هُوَ ، هُمَا ، هُمْ ، هِيَ

c) Mansûb muttasıl / mecrûr muttasıl zamirler = Bitişik olarak yazılan ve fiillere bitiştiklerinde meful konumunda olmak üzere mansûb, isimlere bitiştikleri zaman muzâfun ilayh (tamlayan) konumunda olmak üzere veya cer harflerinden sonra geldikleri için mecrûr olan zamirlerdir. هُمْ ، هَا ، هُمَا ، هُنَّ ، كَ ، كَمَا

اَكْتُبُهَا ، كِتَابَهُمَا ، قَلَمَهُ

d) Mansûb munfasıl zamirler = Ayrı olarak yazılan ve cümle içerisinde mansub konumunda olan zamirlerdir. أَيَّاهُمْ ، أَيَّاهُمَا ، أَيَّاهُ

3- Alemler - Alem; insanlara, ülkelere, şehirlere, dağlara, nehirlere ... verilen özel isimlerdir. مُعَقَّدٌ ، تُرْكِيَا ، النَّيْل ، فَاطِمَةَ

Alemlerin büyük bir çoğunluğu Ul takısı almazlar. İki kelimeden de oluşabilirler. عَبْدُ الرَّحْمَانَ

4- İsaret isimleri - Yakın için - هَذَا ، هَذَانِ ، هَؤُلَاءِ ، هَذِهِ ^{bu mütesses} ^{bunlar} ^{bu ikisi} ^{bu/miştekiler}

orta uzaklık için - ذَلِكَ ، ذَٰلِكَ ، أُولَٰئِكَ ^{su} ^{su ikisi} ^{su}

uzak için - ذَٰلِكَ ، ذَٰلِكَ ، أُولَٰئِكَ ^{anlar} ^{anları}

mekan için - هُنَا ، هُنَا ^{orada} ^{oradaki} ، هُنَا ^{burada} ^{buradaki}

5- İsmi mevsuller - Anlamı kendisinden sonra gelen cümle ile anılan ve bu cümleyi önceki cümleye bağlayan marife isimdir.

أَلَدِّي ، أَللَّذَانِ ، أَلَّذِينَ ، أَلَّتِي ، مَن ، مَا

İsmi mevsulden sonra gelen cümleye sıla cümlesi denir.

6- Marife bir isme muzâf olan kelimeler - JI takılı kelimelere, alemlere, zamirlere, işaret isimlerine veya ismi mevsullere muzâf (tamlayan) olmuş kelimeler de marifedir.

بابُ الْبَيْتِ - marifedir. muzâf muzâf-ileyh
سَيَّارُكَ - marife muzâf muzâf-ileyh

Nekrenin kısımları

1- Gerçek, tam nekre - Başta bir kelime dolayısıyla hususilik kazanmış olan nekre kelimelerdir.

2- Hususilik kazanmış nekre - Kendisi dışında bir kelime dolayısıyla hususilik kazanmış nekre isimlerdir.

a) Sıfat eklemesi ile - رَجُلٌ - bir adam رَجُلٌ عَالِمٌ - alim bir adam

b) İzâfet (isim tamlaması) ile - قَلَمٌ طَوِيلٌ -

c) Şibhi izâfetle - عِلْمٌ بِلِلَّهِ عَثِيرٌ

* nekre ismin marife yapılması

1- JI takısı getirilerek -

كِتَابٌ - nekre الْكِتَابُ - marife

2- Nekre bir kelime marife bir kelimeye muzâf yapılarak marifeye dönüştürülür.

مِشْطَرَةٌ - bir cetvel مِشْطَرَةٌ عَلِيٍّ - Ali'nin cetveli
nekre marife

* NOT = Muzâf'ın ileyh marifelik nekrelilik bakımından ne ise muzâf da odur.

5. ÜNİTE - İ'RÂB yönünden isimler

1- İ'râb = kelime sonlarında meydana gelen hareke veya harf değişimleridir. İ'râbın gerçekleşmesi iki değişkenliğin varlığına bağlıdır.

a) hareke değişkenliği: Kelimenin son harfi üzerindeki hareketin cümledeki yeri veya basındaki etkin eğe (amil) dolayısıyla değişebilir olmasıdır.

الْمُسْلِمُ - önünde cer varsa - الْمُسْلِمِ - nesne konumunda - الْمُسْلِمَ - özne konumunda

b) Harf değışkenliği: Kelimenin sabit son harfinin cümledeki yeri veya basındaki amil (etkin öge) dolayısıyla değışebilir olmasıdır.

مُسَلِمَانٍ - sonundaki ن harfi bazı durumlarda düştüğü için (ل) harfine bakılır.

مُسَلِمٌ - özne konumunda

مُسَلِمًا - nesne konumu

مُسَلِمِينَ - özne konumu

مُسَلِمِينَ - nesne konumu

2- mu'râb = i'râb özelliğine sahip, yani duruma göre sonu değışebilir olan kelimelerin ortak adıdır. المُّسَلِمِ المُّسَلِمِ المُّسَلِمِ

3- Mebnî = i'râb özelliğine sahip olmayan, yani durum ne olursa olsun sonu asla değışmeyen kelimelerin ortak adıdır. هُوَ ، هِيَ ، هَذِهِ

4- i'râb alâmetleri: Kelimelerin cümlede hangi konumda olduklarını ya da hangi amilin (etkin öge) peşi sıra gelip ondan etkilendiklerini kendisiyle gösterdikleri hareke, harf veya hariflere i'râb alâmeti denir.

harekeler = a) Zamme = ötre (◌ُ)

b) Fetha = üstün (◌َ)

c) Kesra = esre (◌ِ)

harfler = a) Elif = Tesniye ismin sonundan bir önceki harfidir. Zammeye eşdeğerdir.

b) Vâv = Cemi müzettek sâlim ismin sonundan bir önceki harfidir. Zammeye eşdeğerdir.

c) Yâ = Tesniye ve cemi müzettek sâlim ismin sonundan bir önceki harfidir. Fetha ve/veya kesraya eşdeğerdir.

d) Nûn = Fiillere bağli bir i'râb alâmetidir.

i'râb yönünden isimler - 3'e ayrılır: Merfu - Mansûb - Meccrûr

A- Genel hükümler =

1- Merfu isimler: Son hareketi zamme olan isimlerdir. Cümlede özne, yüklem konumunda bulunurlar.

هَذَا كِتَابٌ → haber (yüklem) - Merfudur. Ref alâmeti zammedir.

2- Mansub isimler: Son hareketi fetha olan isimlerdir. Cümlede nesne konumunda bulunurlar.

قَرَأَ عَلَيَّ كِتَابًا → nesnedir. Mansubdur. Nasb alâmeti fethodur.

3- meccrûr isimler: Son hareketi kesra olan isimlerdir. Dolaylı tümles ya da muzâfın ileyi konumunda bulunurlar.

مِنْ كِتَابٍ → dolaylı tümles (merfûlun bih gayri sarih). Harfi cerden dolayı meccrûrdur. Cer alâmeti kesradır.

B-ÖZEL HÜKÜMLER = Bir takım özel hükümlere tabi isimlere ilişkin i'râbi konu alır.

1- Tesniye (müsenna) isimlerde ihâb:

كِتَابِيْنَ - merfudur. Ref alâmeti zamme yerine eliftir.

كِتَابِيْنِ - mansubdur. Nasb alâmeti fetha yerine yâdır.

كِتَابِيَّنِ - mecrûdur. Cer alâmeti kesra yerine yâdır.

2- Cemi müzekker sâlim isimlerde ihâb: Bunların i'râbında (ن) 'dan önceki harfe bakılır.

مُهَنْدِسُوْنَ - merfudur. Ref alâmeti zamme yerine (و) 'dır.

مُهَنْدِسِيْنَ - mansubdur. Nasb alâmeti fetha yerine yâdır.

مُهَنْدِسِيْنِ - mecrûdur. Cer alâmeti kesra yerine yâdır.

3- Cemi müennes sâlim isimlerde i'râb: Kurallı dışıl çağullar fetha almazlar. i'râbları iki hareke ile olur. Zamme ve kesra ile.

مُهَنْدِسَاتُ - merfudur. Ref alâmeti zammedir.

مُهَنْدِسَاتِ - Mansubdur. Nasb alâmeti fetha yerine kesradır.

مُهَنْدِسَاتِ - Mecrûdur. Cer alâmeti kesradır.

6.ÜNİTE - İSİM CÜMLESİNİN ÖĞELERİ

İsimle başlayan cümleye isim cümlesi denir. İki unsuru vardır.

Mübteda: Sözün kendisiyle başlayıp, hükmün üzerine kurulduğu öznedir.

Haber: mübtedayı dayandıran ve ondan bahseden unsurdur. yüklemdir.

Mübteda genellikle marife, haber ise genellikle netre olur.

عَلِيٌّ طَالِبٌ
haber mübteda

Mübteda- Haber yapısı - A- Mübteda genellikle marife bir isim, haberde genellikle netre isimden oluşur. mübteda genellikle şu kelime türlerinden olur:

- 1- Belirlilik takısı (ال) olan isimler:
- 2- Zamirler. Zamirler marife hükmündedir. Mahallen merfu olurlar.
- 3- Özel isimler (âlemler)
- 4- İşâret isimleri- ikilleri hariç tümü mebni olduğu için mahallen merfu olurlar.
- 5- İlgî zamirleri (ismi mevsul)- ikilleri hariç, tümü mebnidir. Mübteda konumunda mahallen merfu olurlar. İlgî zamirinden sonra gelen cümleye sîla cümlesi denir. Sîla cümlesinin irabta yeri yoktur.
- 6- Muzaf. Belirtili isim tamlamalarında irabta tamlanana (muzaf) baki- lîh tamlayan (muzafun ileyh) daima mecrûr olur. مُهَيَّبُ الشَّرِكَةِ muzaf; cemî müzekker salimdir. (y) ile mekrûdur. muzileyh muzaf
- 7- Soru isimleri (esmâul istiftâh). أَيُّ hariç bütün soru isimleri mebnidir. Mübteda konumunda olduklarında mahallen merfu olurlar. أَيُّ ise mübteda konumunda zamme ile mekrû olur.
- 8- Te'villi mastarlar (masdar-ı müevvel). Fiili mübarinin başına أَنْ harfi geldi- ği zaman onu nasbettiği gibi anlamını da mastara çevirir. Te'villi mastar Fiilden türetildiği için mastarı tüm şahıs zamirlerine göre anlamlandırmak mümkündür. Mübteda konumunda mahallen merfu olurlar.

أَنْ تَصُومُوا - oruç tutmak

B- mübtedanın marife haberin netre olarak gelmesi esas ise de bazen mübteda netre olarak gelebilir.

- 1- Mübteda netreye muzaf olursa رَجُلٌ أَعْمَالٌ قَادِمٌ - İşadamı geliyor.
haber mübteda
- 2- Mübteda netre kelimelerden oluşan sıfat tamlamasında mevsuf olursa; مَطَرٌ غَرِيْبٌ نَازِلٌ - Yoğun bir yağmur yağıyor.
haber mübteda
- 3- Mübteda netre olup kendisinden önce olumsuzluk edatı ve soru edatı varsa: مَا أَحَدٌ مَسَافِرٌ - Kimse yolcu değildir.
mübteda
- 4- Mübteda netre olup haber câr-mecrûr ve zarftan olursa mübteda haberden sonra gelir. Bu tür cümlelerde anlam verilirken vardır, mevcuttur anlamları eklenir. فِي الْعَرْقَةِ طِفْلٌ Odada bir çocuk var.
mübteda
- 5- Mübteda tavan genelini içerirse; كُلُّهُ مُطِيعُونَ - Herkes ona itaat- kârdır.
mübteda
- 6- Mübteda رَبِّ kelimesinden sonra gelirse, mahallen mekrû olur. رُبَّ سَاعٍ - Nice kişiler var.

facebook.com/AOFIlahiyatOnlisansBolumu

Mübtedanın haberinin marife olması

Mübtedanın haberi genellikle belirsiz isim olarak gelir, ancak mübteda belirli isim almak şartıyla haber bazen cümlede marife olarak gelebilir.

الدِّينُ النَّصِيحَةُ - Din nasihatidir.

Mübteda ve haberin uyumu ve irabı - Mübtedanın haberi müfred olarak geldiği zaman iki yapıda gelebilir.

A- Müfred haber, câmid (hiçbir kelimeden türetilmemiş, doğrudan bir varlığa ad olarak konmuş) isim olur. Câmid haber mefûdür.

هَذَا تَاجِرٌ - Bu tacirdir.
haber

B- Müfred haber müstak (F)ilden türemiş) olur.

1- Mübteda müfred müzekker olunca haberde müfred müzekker olarak gelir. Irabları zamme ile mefû olur. هُوَ طَالِبٌ - O öğrencidir.

2- Mübteda müfred müennes olursa haber de müfred müennes olarak gelir. Her ikisinin irabı zamme ile mefû olur.

السَّيَّارَةُ سَرِيْعَةٌ - Otomobil hızlıdır.

3- Mübteda tesniye müzekker olursa, haber tesniye müzekker olarak gelir. اِلْتِمَاتَانِ مَسْرُورَانِ - İki çiftçi mutludur. Tesniye oldukları için mübteda ve haber (1) ile mefû olmuştur.

4- Mübteda tesniye müennes olursa haberde tesniye müennes olarak gelir. Tesniye oldukları için (1) ile mefû olurlar.

الْمُسْلِمَاتَانِ مُخْلِصَتَانِ - İki müslüman bayan samimidirler.

5- Mübteda cemi müzekker salim (kurallı eril çoğul) olursa, haberde cemi müzekker salim olarak gelir. (3) ile mefû olurlar.

الْمَوْظُفُونَ مَشْغُولُونَ - Memurlar meşguldürler.

6- Mübteda atillî varlıkların cemi müennes salimi olursa haberde cemi müennes salim olarak gelir. Her ikisi de zamme ile mefû olurlar.

الْأُمَّهَاتُ رَحِيمَاتُ - Anneler merhametlidirler.

7- Arapçada atılsız çoğullar cümle kuruluşunda tetil dışıl hükümünde değerlendirilir. Mübteda atılsız çoğul olursa, haber tetil dışıl olur. Aynı şekilde haber atılsız çoğul olursa mübteda tetil dışıl olur. Her iki durumda da mübteda ve haberin irabı zamme ile olur.

السَّيَّارَاتُ جَدِيدَةٌ - Otomobiller yenisidir. هَذِهِ جَرَائِدُ الْيَوْمِ - Bunlar bugünün gazeteleridir.

- * 8- Mübteda atillı varlıkların cemi tebsiri dursa haber cemi müzetker salim olarak veya kırık çoğul olarak gelir.

الرِّجَالُ نَائِمُونَ - Erkekler uyuyorlar.
 cemi müzetker kırık çoğul
 salim

- * 9- Mübtedanın haberi cer harfi-mecrûr isim (câr mecrûr) veya zarf olarak gelirse aralarında müzetkerlik müenneslik ve tekil, ikil, çoğul yönünden uyum aranmaz.

الطَّالِبَاتُ فِي الصَّفِّ - Öğyan öğrenciler sınıftadır.

10- Mübteda zamir, ilgi zamiri, işaret ismi şeklinde gelirse haber bunlara her yönden uyur. Bu üç isim türü mebni oldukları için mübteda ve haber bu isimlerden birinin yapısında geldiği zaman irâb yönüyle mahallen merfû olurlar.

أَنْتِ كَاتِبَةٌ أَنْتَ كَاتِبٌ

11- Mübteda ve haber maksûr isim ve menkûs isim olurlarsa son harfleri harekeyi gizler, bu durumda mübteda ve haber mukadder bir zamme ile merfû olurlar.

مُحَمَّدٌ قَاضِي الْمَدِينَةِ - Muhammed şehrin hâkimidir.

Haberin mübtedadan önce geldiği durumlar

İsim cümlesinde mübtedanın önce gelmesi temel kural ise de bazı durumlarda haberin cümlede mübtedadan önce gelmesi zorunludur.

مَتَى الشَّعْرُ؟ - Yokluk ne zaman?
 müb. haber

فِي الْبَيْتِ صَاحِبَةٌ - Evde sahibi var.
 müb. haber

* keyfiyet= müzetker, müennes uyumu

* kemiyet= tekil, ikil, çoğul uyumu

7. ÜNİTE- FİİL CÜMLESİNİN ÖGELERİ

İki temel öğeye ihtiyacı vardır: Özne ve yüklem.

Fiil cümlesi ve öğeleri: Fille başlayan, bir başka deyişle yüklemi ana-nesinden önce gelen cümlelerdir.

نَامَ الْوَلَدُ - Bebek uyudu.
 fail fiil

Fiil cümlesinin tümleyici öğelerine mef'ûl denir.

شَرِبَ الْوَلَدُ اللَّبَنَ صَبَاحًا - Bebek sabahleyin süt içti.
 mef'ûl mef'ûl fail fiil